

Jakubowska, Barbara

„Warszawskie środowisko historyczne w XX wieku. Dziewięćdziesięciolecie Towarzystwa Miłośników Historii”, red. Marian M. Drozdowski, Hanna Szwankowska, Warszawa 1997 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 89/2, 334-335

1998

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Mamy więc do czynienia z obcojęzyczną książką *par excellence* popularną i w najmniejszym stopniu nie poszerzającą naszej wiedzy na temat polskiego króla, przez rodzimą historiografię nie darzonego *nota bene* szczególną atencją i nie mającego najmniejszych podstaw, by aspirować do narodowego panteonu.

O opracowaniu Andrea Honorati wspominamy więc na tych łamach z dwóch jedynie powodów. Po pierwsze, by odnotować fakt pojawienia się kolejnego włoskiego *polonicum* w zakresie historiografii, po drugie, by zwrócić uwagę na oryginalny mechanizm — oparty, jak przypuszczamy, na elementach rodowej tradycji — który skłonił miłośnika historii z dalekiej Ancony do napisania przystępnej, adresowanej do włoskiego czytelnika biografii polskiego władcy sprzed ponad trzech stuleci.

W.T.

Warszawskie środowisko historyczne w XX wieku. Dziewięćdziesięciolecie Towarzystwa Miłośników Historii, pod red. Mariana M. Drozdowskiego i Hanny Szwanckiej, seria: Biblioteka historyczna im. Tadeusza Korzona nr 40, Towarzystwo Miłośników Historii w Warszawie, Wydawnictwo Instytutu Historii PAN, Warszawa 1997, s. 312, 33 ilustr.

Uroczysta jubileuszowa sesja w listopadzie 1996 roku oraz omawiana publikacja przypomniły o utworzeniu w listopadzie 1906 r. Towarzystwa Miłośników Historii. W 1907 r. Towarzystwo objęło patronat nad „Przeglądem Historycznym”, ukazującym się od lipca 1905 r.

Ambicją historyków spoglądających wstecz było podsumowanie całego dziewięćdziesięciolecia, próba oceny wysiłków kilku generacji tego środowiska. Zbiorowa publikacja podporządkowana jest kanonowi rocznicowych wydawnictw, jej zasadniczą część składa się z wystąpień, mających na celu ukazanie tematów rozważań, szerokiego zakresu prac warszawskich miłośników historii. Odnajdujemy wiele nazwisk, słowa uznania dla wysiłku działaczy, pochwały inicjatyw naukowych, wspomnienia o życzliwej i koleżeńskiej atmosferze pracy.

Andrzej Wyrobisz podkreślał, że „Przegląd Historyczny” był zawsze czasopiśmie ogólnopolskim i uniwersalnym dążącym do zajmowania się wszystkimi gałęziami nauk historycznych, a jego redakcja była otwarta na historię najnowszą podlegającą jednak naukowym rygorom. Przypominając postać Stefana Kieniewicza za podstawowy warunek w pracy instytucji naukowej uznał poczucie stabilizacji, możliwość regularnych dyskusji zespołu redakcyjnego, który potrafi skupić wokół siebie grupę wybitnych autorów i stałych współpracowników.

Andrzej Wierzbicki podjął ciągle powracający problem prawomocności wyodrębnienia w historiografii polskiej szkoły warszawskiej i krakowskiej. Podtrzymywał zasadność osobnej pozycji szkoły warszawskiej, która odrzuciła teorię zabójczej dla I Rzeczypospolitej anomalii rozwojowej, polegającej na zgubieniu właściwej drogi rozwoju. Historycy ze szkoły warszawskiej próbowali udowodnić, że Polska nigdy nie zmyliła tego kierunku, bądź jeżeli to uczyniła, to tylko na krótko, powracając na właściwe pozycje jeszcze przed upadkiem państwowości. W polemikach obydwu szkół można jednak dostrzec jeszcze jeden aspekt, jakże aktualny pod koniec XX wieku. Jest nim dylemat, czy Polska powinna „uczyć się zachodniej Europy” czy może traktować siebie jako element współdecydujący o wizji tego kawałka świata.

Artykuły Zofii Kozłowskiej i Adama Suchónskiego dotyczą prac dydaktycznych oraz środowiska dydaktyków historii. Popularyzacja wiedzy oraz troska o edukację szkolną

stanowiły ważny nurt prac TMH szukającego miłośników historii nie tylko wśród naukowców lecz również w szerokich kręgach nauczycieli i młodzieży.

W jubileuszowej refleksji odezwały się słowa zwracające uwagę na związek działań historyków ze sprawami „wielkiej polityki”. Przypomniany został spór Marcelego H a n d e l s m a n a i Wacława T o k a r z a uwarunkowany polityką piłsudczyków, zwłaszcza po aresztowaniach brzeskich. Można odnaleźć ogólne stwierdzenie sygnalizujące nadzór polityczny i cenzorski w okresie Polski Ludowej. Więcej informacji dotyczy zaangażowania w prace „Solidarności” oraz wydarzeń czasów społecznych transformacji. Były prezes TMH Marian Marek D r o z d o w s k i przekazał także ujęty w dziesięć punktów „testament” do zrealizowania na stulecie TMH. Pierwszy z punktów mówił o konieczności kontynuowania troski o odnowę narodowego dziedzictwa poprzez aktywny udział w przygotowaniach do Kongresu Kultury Polskiej, w tym warszawskiego Sejmiku Kulturalnego.

Książka zawiera ciekawie sporządzone kalendarium z dziejów TMH, wykaz wydawnictw, listy członków z lat: 1907, 1931, 1946, 1996. Opublikowano w niej 64 dokumenty z działalności Towarzystwa Miłośników Historii.

B.J.

Zapiski opracowali: *B.J.* (*Barbara Jakubowska*), *W.L.* (*Włodzimierz Lengauer*), *J.R.* (*Jacek Rzepka*), *K.S.* (*Krzysztof Skwierczyński*), *B.S.* (*Barbara Szymczak*) *W.T.* (*Wojciech Tygielski*).